

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ การบริโภคอาหาร และภาวะโภชนาการของบุคลากรทางสุขภาพ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ การบริโภคอาหาร และภาวะโภชนาการของบุคลากรทางสุขภาพ มีวิธีดำเนินการศึกษาดังนี้

ประชากร

ประชากรในการศึกษาคั้งนี้คือ บุคลากรทางสุขภาพที่ทำงานอยู่ที่คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่งประกอบด้วย คณาจารย์ นักเทคนิคการแพทย์ นักรังสีเทคนิค นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักวิทยาศาสตร์หรือนักวิจัย ผู้ช่วยนักเทคนิคการแพทย์ ผู้ช่วยนักกายภาพบำบัด เจ้าหน้าที่วิทยาศาสตร์ ผู้ช่วยนักวิจัย และผู้ช่วยเหลือคนไข้ จำนวน 80 คน แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ใช้ในการวิเคราะห์ได้จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 92.5

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคั้ง มี 3 ชนิด คือ

1. แบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

1.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง สถานภาพสมรสระดับการศึกษา ความเพียงพอของรายได้ การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร และแหล่งความรู้เกี่ยวกับอาหารและโภชนาการ

1.2 แบบสอบถามการบริโภคอาหาร ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมมีทั้งหมด 31 ข้อ โดยวัดเป็นความถี่คือ บริโภคเป็นประจำ บริโภคบ่อยครั้ง บริโภคบางครั้ง และไม่เคยบริโภคเลย โดยให้เลือกตอบตามที่ปฏิบัติจริงมากที่สุด ดังนี้

บริโภคเป็นประจำ	หมายถึง	ปฏิบัติมากกว่า 14	มื้อ / สัปดาห์
บริโภคบ่อยครั้ง	หมายถึง	ปฏิบัติ 7 - 14	มื้อ / สัปดาห์
บริโภคบางครั้ง	หมายถึง	ปฏิบัติ 1 - 6	มื้อ / สัปดาห์

ไม่เคยบริโภคเลย หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติเลย / สัปดาห์

เกณฑ์การให้คะแนน แบ่งเป็น

การบริโภคด้านบวก	การบริโภคด้านลบ
บริโภคเป็นประจำ ได้ 3 คะแนน	บริโภคเป็นประจำ ได้ 0 คะแนน
บริโภคบ่อยครั้ง ได้ 2 คะแนน	บริโภคบ่อยครั้ง ได้ 1 คะแนน
บริโภคบางครั้ง ได้ 1 คะแนน	บริโภคบางครั้ง ได้ 2 คะแนน
ไม่เคยบริโภคเลย ได้ 0 คะแนน	ไม่เคยบริโภคเลย ได้ 3 คะแนน

การแปลผลคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (สมบุญ สूरียงศ์ และคณะ, 2544)

2.51 – 3.00 แสดงว่า มีการบริโภคระดับ ดีมาก

1.51 – 2.50 แสดงว่า มีการบริโภคระดับ ดี

0.51 – 1.50 แสดงว่า มีการบริโภคระดับ พอใช้

0.00 – 0.50 แสดงว่า มีการบริโภคระดับ ต้องปรับปรุง

2. แบบทดสอบความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ ผู้ศึกษาได้ปรับจากแบบทดสอบของอำไพ สุริยพงศกร (2545) มีทั้งหมด 33 ข้อ โดยให้เลือกตอบ 3 คำตอบ คือ ถูก ผิด หรือไม่ทราบ ความหมายของแต่ละคำตอบมีดังนี้

ถูก หมายถึง ข้อความดังกล่าวถูกต้องตามหลักอาหารและโภชนาการ

ผิด หมายถึง ข้อความดังกล่าวผิดตามหลักอาหารและโภชนาการ

ไม่ทราบ หมายถึง ข้อความดังกล่าวผู้ตอบแบบทดสอบไม่ทราบ

เกณฑ์การให้คะแนน แบ่งเป็น

ทางบวก	ทางลบ
ตอบถูกได้ 1 คะแนน	ตอบถูกได้ 0 คะแนน
ตอบผิดได้ 0 คะแนน	ตอบผิดได้ 1 คะแนน
ตอบไม่ทราบได้ 0 คะแนน	ตอบไม่ทราบได้ 0 คะแนน

การแปลผลคะแนนความรู้เป็นคะแนนรวมจากแบบวัดความรู้รวมทั้งชุดมีคะแนนอยู่ระหว่าง 0–33 ใช้เกณฑ์การแบ่งดังนี้ (ประคอง กรรณสูตร, 2535)

ค่าคะแนน	ระดับความรู้
0 – 17	ต่ำ
18 – 26	ปานกลาง
27 – 33	ดี

3. เครื่องชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงแบบ Detecto Scales เพื่อใช้ในการประเมินภาวะโภชนาการ ซึ่งทำโดยวิธีการชั่งน้ำหนักกับวัดส่วนสูง แล้วนำไปหาค่าดัชนีสุขภาพ ตามสูตรการคำนวณ (ศักดิ์พริ่งลำภู, 2546) ดังนี้

$$\text{ดัชนีสุขภาพ} = \text{ส่วนสูง (เซนติเมตร)} - \text{น้ำหนัก (กิโลกรัม)}$$

เกณฑ์การประเมินภาวะโภชนาการ แบ่งเป็น

ภาวะโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ หมายถึง ภาวะที่ค่าดัชนีสุขภาพมีค่ามากกว่า 112 เซนติเมตร-กิโลกรัม

ภาวะโภชนาการตามเกณฑ์ปกติ หมายถึง ภาวะที่ค่าดัชนีสุขภาพมีค่ามากกว่า 100–112 เซนติเมตร-กิโลกรัม

ภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์ปกติ หมายถึง ภาวะที่ค่าดัชนีสุขภาพมีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 100 เซนติเมตร-กิโลกรัม

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ความตรงตามเนื้อหา ผู้ศึกษานำแบบทดสอบความรู้ด้านอาหารและโภชนาการและแบบสอบถามการบริโภคอาหารให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและภาษา หลังจากผ่านการตรวจสอบแล้วนำไปหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาได้เท่ากับ 0.85 จึงนำเครื่องมือไปปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

จากนั้นได้ทดสอบความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามและแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรทางสุขภาพของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งเดียวกันจำนวน 30 คน จากนั้นนำผลที่ได้มาคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์คูเดอร์ริชาร์ดสัน 20 (Kuder-Richardson - 20) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริโภคอาหารใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราคได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71

ความเที่ยงตรงของเครื่องชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงซึ่งได้รับการรับรองจากพาณิชย์จังหวัด การวัดความเที่ยงตรงของเครื่องชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงโดยมีการเตรียมก่อนการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง โดยการตั้งศูนย์เครื่องชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงทุกครั้งก่อนชั่งน้ำหนักด้วยตุ้มน้ำหนักมาตรฐาน 5 กิโลกรัม และ 10 กิโลกรัม และเครื่องวัดความสูงโดยใช้ตลับเมตร

การพิทักษ์สิทธิ

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการด้านจริยธรรมของงานวิจัยต่อคณะกรรมการจริยธรรมของสถานที่ที่ใช้เก็บข้อมูล เมื่อได้รับการอนุมัติจึงเก็บข้อมูล โดยชี้แจงให้ประชากรทราบถึงสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการศึกษาครั้งนี้ ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดผู้ศึกษาจะเก็บเป็นความลับและใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น เมื่อประชากรตกลงให้ความร่วมมือในการศึกษา และลงนามในหนังสือยินยอม ผู้ศึกษาจึงดำเนินการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามทั้งหมด 80 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้ศึกษานำเครื่องมือไปตรวจสอบการตอบก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้ตรวจสอบความเรียบร้อยของการทำแบบทดสอบและตอบแบบสอบถามแล้วพบว่า มีข้อมูลที่สามารถนำไปวิเคราะห์ได้จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 92.5 โดยใช้สถิติดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลใช้การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. ความรู้ของบุคลากรทางสุขภาพ แปลผลโดยใช้คะแนนความรู้จากการทำแบบทดสอบตามเกณฑ์ที่กำหนด สถิติที่ใช้คือการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
3. การบริโภคอาหารของบุคลากรทางสุขภาพ แปลผลโดยใช้คะแนนเฉลี่ยจากการตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
4. ข้อมูลภาวะโภชนาการแปลผลโดยใช้ดัชนีสุขภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สถิติที่ใช้คือการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ